KÖZGAZDASÁG ÉS PÉNZÜGY

VI. évfolyam 5. szám 1930. május

Szerkesztik:

Dr. GLÜCKSTHAL ANDOR Dr. LÉNÁRT VILMOS

Az iparvállalatok revíziójáról

Irta: *Kelemen Móric,* okl. gépészmérnök,
a Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének
főtikára

A korlátolt felelősségű és csendes társaságról szóló 1930. évi V. t.-c. bevezeti a magyar gazdasági életbe a revizor intézményét. A törvény a revizori intézmény alkalmazását illetőleg még bizonyos óvatossággal jár el, mert annak igénybevételét általában véve csak fakultatíve rendeli el és csak bizonyos esetben, amidőn valamely részvénytársaság feloszlik abból a célból, hogy korlátolt felelősségű társasággá alakuljon át, akkor írja elő kötelezőleg azt, hogy a részvényesekre eső vagyonrészt hites könyvvizsgálók által felülvizsgált és a részvényesek közgyűlése által jóváhagyandó mérleg alapján állapítsák meg.

A korlátolt felelősségű társaságnál a törvény rendelkezése úgy szól, hogy a társasági szerződés úgy is megköthető, hogy a felügyelőbizottság helyett, vagy a mellett a taggyülés részéről választott egy vagy több hites könyvvizsgálóra bízzák az ügyvezetés állandó ellenőrzését. A hites könyvvizsgálók működésére vonatkozó előírás szintén általános, közelebbről a törvény ezek jogait és kötelességeit nem szabja meg, a hites könyvvizsgálók kiképzésének módját és az ily oklevél megszerzésének feltételeit pedig a kormány által kiadandó rendelet számára tartja fenn, amelyet az igazságügyminiszternek az érdekelt két gazdasági: a kereskedelmi és a pénzügyminiszterrel együtt kell kiadnia.

A korlátolt felelősségü társaságnál a revizori intézmény bevezetése bizonyos mértékig eldöntötte azt a már évek óta folyó vitát, hogy vajjon Magyarországon a hites könyvvizsgálók: a revizorok intézménye bevezethető vagy bevezetendő-e? Messze nyúlna, ha eme vita előzményeit ismertetném, elég csak arra rámutatnom, hogy néhány évvel ezelőtt Kuncz Ödön dr. egyetemi tanár által készített és a részvénytársasági jog reform-

jára vonatkozó törvénytervezet, amelyet egyébként a szakkritika a munka terjedelme, gondossága és kimerítő volta következtében általános elismeréssel fogadott, a revizori intézményt kötelező formában kívánta bevezetni. E téma körül abban az időben igen magasra csaptak fel a vita hullámai; és kiváló szakértők, ezek között elsősorban dr. Sichermann Bernát, a TÉBE-nek jogtanácsosa, a Magyar Jogászegylet és Közgazdasági Társaság együttes ülésén a legnagyobb határozottsággal állást foglalt a revizori intézmény bevezetése ellen, viszont mások, így különösen a revizorok képzésével foglalkozó közgazdaságtudományi kar és annak egyes tanárai éppen az ellenkezőt vitatták és kívánták.

Ismeretes az is, hogy a közgadasági élet irányító tényezőinek túlnyomó része, amint azt a korlátolt felelősségü társaságról szóló törvénytervezet felsőházi tárgyalása mutatta, úgy a részvénytársasági jog egész reformjának, mint ezek között a revizori intézmény bevezetésének elejtését szorgalmazta. Még Éber Antal is, aki pedig Budapesten a Kereskedelmi- és Iparkamara kötelékében szervezett hites revizorok egyesületének egyik elnökségi tagja, „A részvénytársasági revízió" című cikkében kétségét fejezi ki affelett, hogy a revizori intézmény bevezetése esetén tud-e a magyar gazdasági élet oly revizorokat termelni, illetve állanak-e majd oly revizorok rendelkezésre, akik azoknak a követelményeknek, amelyeket a revizori működéssel szemben joggal támaszthatunk, meg fognak felelni.

Nem lehet a hivatásom az, hogy e cikk keretén belül a részvénytársasági jog reformja és ebben a revizori intézmény bevezetése tekintetében állást foglaljak. El kell fogadnunk azonban azt az álláspontot, hogy a korlátolt felelősségű társaságról szóló törvény a revizori intézményt megteremtette és valószínűnek kell tartanunk azt is, különösen a kormány egyes tagjai részéről a közelmultban elhangzott nyilatkozatok után, hogy ha a részvénytársasági jog reformjára sor kerül, akkor a revizori intézmény lehet hogy csak fakultatíve ugyan, de a magyar gazdasági életbe a részvénytársaság apparátusai közé bevonul.

Erre az álláspontra helyezkedett a közgazdaságtudományi kar is, amely a kultuszminisztérium engedélyével már néhány év óta revizorképző tanfolyamot tart fenn, sőt feljogosított arra is, hogy revizorok számára öt évi működés után bizonyos átmeneti jellegű oklevelet adjon ki.

A revizorképzés tehát Magyarországon megindult, kérdés az, hogy helyesen-e és hogy az ilymódon képzett

revizorok a gazdasági élet szükségleteit valóban ki tudják-e majd elégíteni? Ez az a kérdés, amellyel foglalkozni kívánok és pedig különösen az iparvállalatok, ezek között is főleg a gépgyárak szempontjából.

Két kérdés merül fel. Az első az, hogy azok a revizorok, akik ma rendelkezésre állanak, eleget tudnak-e tenni ama feladatnak, amely a gépipari vállalatok revizió jánál reájuk háramlik? A másik pedig az, hogy a közgazdaságtudományi kar által megindított revizorképző tanfolyam valóban olyan revizorokat fog-e nevelni, akik ennek a feladatnak a betöltésére képesek? Mindjárt meg is adom a választ. Nézetem szerint a ma rendelkezésünkre álló revizori kar túlnyomó része egyáltalában nem képes arra, hogy azoknak a feladatoknak, amelyek egy nagy gépgyári üzem revizió jánál felmerülnek, megfeleljenek és még kevésbé képesek erre azok a fiatal revizorok, akiket a közgazdaságtudományi kar most nagy igyekezettel, tiszteletreméltó jóakarattal, de szinte tömegszerű termelés jellegével képez.

Úgy *Kuncz* Ödön dr., mint pedig a revizori intézmény bevezetésének összes hívei előszeretettel hivatkoznak arra, hogy Angliában a revizori intézmény milyen kitünően bevált és hogy a könyvelőkből kiképzett auditorok a gazdasági élet minden követelményének menynyire meg tudnak felelni. Ha azonban az angliai viszonyokat kissé közelebbről vizsgáljuk s ha ezt a kérdést nemcsak a könyvvezetők szemüvegén keresztül nézzük, akkor *bizonyos mértékig ennek éppen az ellenkezőjét állapíthatjuk meg.* Az idevágó angol irodalom mutatja azt, hogy könyvvezetőkből képzett revizorok a gyáripari termelés folyamatát és annak lényegét nem ismerik és így a termelés és az önköltség-számítások ellenőrzésére igen kevés figyelmet fordítanak, ehhez nincsen meg a kellő tudásuk sem, ennélfogva már közvetlenül a háború után az angol gyáripari érdekeltségek sürgetésére, a régi revizori institucionák mellé két újabb revizor-szakma fejlődött ki, az egyik az *„Institute of Cost and Works Accountants"* és a másik az *„Institute of Industrial Administration"*. Az első főleg az ipari termelés termelési költségeivel, a másik pedig ezen túlmenőleg az ipari *management* összes kérdéseivel foglalkozik.

Ezek az új revizorok főleg mérnökökből és oly ipari szakemberekből rekrutálódtak, akik maguk hosszú ideig az ipari termelésben tevékenykedtek és többékevésbé vezető állást töltöttek be. E két intézetnek vezetői hangsúlyozzák azonban azt, hogy az új intézménynek a megalakulása és az új revizorok tevékenységi köre nem zárja ki a meglévő régi, főleg bank- és kereske-

delmi vállalatok ellenőrzésével foglalkozó revizorokat, hanem a kettőnek együttműködése szükséges.

Ha az angol ipari vállalatok mérlegeit vizsgáljuk, látjuk azt, hogy valóban azok túlnyomó részét két, sőt három revizor kontrollálja. Az egyik revizor ellenőrzi a vállalat könyvvezetését, elvégzi tehát azt az inkább formális jellegű reviziót, amely a mérleg egyes tételeinek a könyvekkel való egybehangzását igazolja, a másik revizor, — és nézetem szerint ennek a működésére esik a súlypont — ellenőrzi a termelés költségeit s mindama számlákat, amelyek a termeléssel függnek szorosan össze.

Bizonyos mértékig hasonló a helyzet másutt is. Németországban *dr. Paul Gerstner*, aki az egyik legnagyobb német Treuhand-Gesellschaft vezérigazgatója s akinek a revizori irodalom is számos kitünő munkát köszönhet, könyveiben mindenütt hangsúlyozza azt, hogy a *kereskedelmileg képzett revizor teljességgel alkalmatlan arra, hogy nagyipari vállalatok termelési költségeit, önköltségeit és organizációját ellenőrizze.* Hangsúlyozza azt, hogy akkor, amidőn ilyen feladatról van szó, a *revizornak okvetlenül mérnököt és pedig az illető termelési ágban nagy gyakorlattal rendelkezőt kell segítségül vennie, mert csak ennek a közreműködésével oldhatja meg a revizor azt a feladatot, amelyet tőle a részvényesek és az egész gazdasági élet joggal elvár. Kuncz* Ödön dr. a maga tervezetében is érezte ezt, mert több helyütt utal arra, hoyy a revizornak szükség esetén szakértőket kell igénybevennie. Igen ám, de ha a revizor éppen ama kérdések elbírálására, amelyek az egész revizori tevékenység súlypontját képezik, másnak szaktudását veszi igénybe és teljesen oly véleményhez igazodik és teszi magáévá, amit sem gyakorlati tapasztalatai, sem elméleti képzettsége alapján nincs módjában ellenőrizni és felülvizsgálni: akkor mire való az egész revizori tevékenység?

A Kuncz-féle törvénytervezetnek a Jogászegyletben és más testületekben és az idevágó szakirodalomban való tárgyalásánál teljesen egyöntetűen alakult ki az a gondolat, hogy *formális revizióra nincsen szükség.* Formális revizió csak felesleges terhet, kellemetlenséget, költséget és kényelmetlenséget jelent, amely talán egy ideig megnyugtatólag hat a kisrészvényesekre és az egész gazdasági életre, amelynek azonban maradandó és valódi értéke nincsen. A materiális, azaz érdembevágó reviziót pedig, — amint erre a fentebbiekben rámutattam — az egyoldalúlag, kereskedelmileg képzett hites könyvszakértő, akinek gyáripari gyakorlata nincsen: elvégezni egyáltalában nem tudja.

Nézzük azonban ezt a kérdést egy kissé közelebbről is. Melyek azok a fontosabb mérlegtételek, amelyeket az iparvállalatok és a par excellence gépipari vállalatok mérlegénél sem a mai revizori kar, sem pedig a közgazdaságtudományi kar által képzett revizorok nem tudnak elbírálni. Ezek között első helyen áll magának a *termelési költségnek az ellenőrzése.* Akárminő néven szerepeljen is ez a mérlegben, bizonyos az, hogy az oly költségekből tevődik össze, amelyek *anyag-, bér-, üzleti és üzemi általános költségekből integrálódnak.* A materiális revizió esetén a revizor feladata az is, hogy megvizsgálja, hogy a vállalat anyagbeszerzési politikája, anyagbeszerzési rendszere, az anyagok tárolása, raktározása, kivételezése és ezeknek a raktárhelyiségekből a feldolgozás helyéig megtett útja helyes-e?

Nem szorul szorosabb bizonyításra az, hogy egy nagyobb gépipari vállalatban, amely százféle különböző anyaggal dolgozik, számos vas-, fém-, faanyaggal, ezeknek ezerféle formájával, tömérdek segédanyaggal: kazánszénnel, kovácsszénnel, öntődei koksszal, különböző olajjal, esetleg máshonnan vásárolt elektromos árammal stb.: emez anyagok bevásárlási árának ellenőrzése olyan széleskörű áru- és piaci ismeretet kíván, amelyet csak igen hosszú, speciálisan gépipari gyakorlattal lehet elsajátítani. Az, hogy valaki megvizsgálja, hogy a beérkezett számlák helyesen vannak-e könyvelve, a materiális vizsgálat fogalmát és az ehhez fűződő követelményt egyáltalában nem elégítheti ki.

Az önköltség második tényezője a *munkabér.* És ennél a kérdésnél, hogy az idevágó egész kérdés-komplexumot annak nagy terjedelménél fogva elhanyagoljam, csak a bérrendszer kérdésére mutatok rá. A bérrendszer a műszaki tudományokkal párhuzamosan fejlődik. A mult század közepén még kizárólag az időbér volt használatos, később tértek át a darabbér-rendszerre, majd ezt is túlszárnyalta az úgynevezett Taylor-rendszerben kialakult bérelszámolási mód s ennek százféle változata, majd a különböző pontos időfelvételeken alapuló időakkord-rendszer, végül újabban a premium-rendszer, amely ma nyugaton, különösen azokban az államokban, ahol a Marx-féle szocializmus befolyása nem döntő jellegű, rendkívül nagy elterjedésnek örvend. Vagy mutassunk rá arra a bérrendszerre, amelynek egyik nagy budapesti gépgyárunkba való bevezetése alkalmával hosszabb ideig tartó sztrájk tör ki: a *Bedaux*-rendszerre? Kérdem, hogy vajjon a közgazdasági egyetemen kiképzett revizor, aki néhány évig talán valamely kis bankban könyvelősködött és azután egy revizor mel-

lett likvidáló kis vállalatokat revideált, aki soha életében gyárüzemet közelebbről nem is látott, még kevésbé, hogy valamely gyár bérrendszerébe betekintést nyert volna, képes lesz-e arra, hogy megítélje, hogy a vállalat helyes bérpolitikát követ-e és hogy az alkalmazott bérrendszer, legyen az Taylor, Rowan, Gant, Emmerson, Bedaux, vagy bárminő más, megfelel-e a termelés jellegének, olyan-e, amellyel a vállalatba befektetett tőke rentabilitását a legjobban lehet szolgálni? Már pedig Kuncz Ödön a tervezetéhez fűzött indokolásban kifejezést ad annak, hogy a revizornak olyan szakembernek kell lenni, aki a részvényeseknek és az igazgatóságnak minden szakkérdésben tanáccsal tud szolgálni. Nyilvánvaló. hogy gépgyárak esetében e revizorokkal szemben támasztott ez a kívánság be nem váltható.

Még sokkal nehezebb a *rezsiköltségek* ellenőrzése. Ez a nehézség természetesen jelentéktelen kisipari vállalatoknál, amelyek 15—20 szakmunkással dolgoznak, nem merül fel és kétségtelenül egyszerű a feladat sok olyan iparágnál is, amelyeknél a gyártott árucikkek sokfélesége nem lép fel. Azonban a gépgyáraknál egészen más a helyzet. Már egy közepes, 4—500 munkással dolgozó gépgyárnak is 8—10, esetleg 12 különböző műhelye van, amelyek mindegyike egymástól egészen különböző rezsiszázalékkal dolgozik. Más a rezsiszázalék az öntődében, más a kovács-, lakatos, asztalosműhelyekben, a kis és nagy mechanikai üzemben, a szerelésnél, a próbateremben. E műhelyek rezsiszázalékának megállapítására az ipari termelés az utóbbi években különösen nagy súlyt helyez. Ha másból nem, kitűnik ez abból is, hogy a szakirodalom ezzel a kérdéssel mily behatóan és mily számos munkában foglalkozik. Minél jobb valamely vállalatnak az organizációja, annál élesebben és finomabban szét tudja választani az általános üzemi költségek közül azt, amely egy-egy műhelyre esik.

A költségeknek elválasztása és szétosztása csak igen ritkán történhetik meg adatok és könyvelésszerű okmányok alapján, legtöbbször ezt a szétválasztást mérnöki judicium és becslés alapján ejtik meg. A jól vezetett modern gyárakban az üzemköltségek szétválasztásával külön üzemi könyvelés foglalkozik, amely rendszerint mérnökök vezetése alatt áll. Az a nagy irodalom, amely az üzemköltségek meghatározásával és magával az üzemköltséggel foglalkozik, úgy német, mint francia és angol nyelven szintén túlnyomólag mérnököket vall szerzőiül. Az üzemköltségek ellenőrzése is oly feladat tehát, amelyet gépipari gyakorlattal rendelkező szakember láthat csak el. Az üzleti költségek meghatározása

természetesen már a kereskedelmi revizor feladata marad, azonban ez a kérdés, ha az üzemi költségek adva vannak, már másodrendű munkának számít.

A mérlegben szereplő értékcsökkenési tartalékalap revideálása rendszerint szintén csak mérnöki szaktudással intézhető el. A leírási alap tudvalevőleg azt a célt szolgálja, hogy a bármely okból elértéktelenedett gép, vagy gyári berendezés helyébe ujabb, hasonló célt szolgáló berendezés legyen megvásárolható. Hogy évenként a leírási alapot milyen mértékben kell emelni, az szintén számos, természeténél fogva bonyolult tényezőtől függ. Egyszerű esetben ez a gépberendezés természetes elhasználódásától függ, feltéve akkor is, hogy a használat intenzivitása évenként lényegesen nem változik. A modern nagy gyári üzemekben azonban ez az intenzitás szintén bizonyos tényezőknek a függvénye. Vannak olyan gépek és a gyár berendezésének olyan részei, amelyeket évenként néha az átlagos üzemidőnek csak $^1/_5$, vagy $^1/_{10}$ részéig használnak, így ezeknek a természetes elhasználódása egészen más, mint az üzem egyéb részeié. Ezt a körülményt tehát a helyes leírásnál megfelelően tekintetbe kell venni. Azonban nemcsak az elhasználódás az, amely egy berendezést elértéktelenithet, hanem más egyéb tényezők is, így pld. a divat, a közönség igényeinek a változása, azután a technikai előrehaladás. Elég, ha egyetlen egy példára mutatok rá. Még évekkel ezelőtt egy 10—12.000 KW teljesítményű elektromos telep feltétlen gazdaságos egységnek számított. Ma már a technikai haladás, különösen a nagyfeszültségű elektrotechnika újabb vívmányainak alkalmazása, a nagy elosztó hálózatok kiterjesztése következtében ezek a kis telepek egyáltalában nem versenyképesek. Ezeket — amint azt számos példa mutatja — úgy nálunk, mint külföldön, — hovatovább üzemen kívül kellett helyezni, bár egészen jókarban voltak még. Újabb technikai találmányok jöhetnek létre, amelyek sokszor egy-egy berendezést teljesen elavulttá tesznek. Néhány nappal ezelőtt láttam egyik nagy gépgyárunkban elektromos vasöntő-kemencéket, amelyeket a háború végén építettek, amidőn öntődei kokszban nagy volt a hiány és a rendes kupolókemencében történő öntési módszerrel szemben az elektromos öntésre rendezkedtek be. E berendezést a gyár alig használta néhány hónapig és azóta használatlanul, bár teljesen jókarban, de mégis értéktelenül áll.

Mindezek a szempontok szükségessé teszik azt, hogy az évenkénti leírás nagyságának a megállapításánál a revizornak széleskörű és igen alapos műszaki tudással

kell rendelkeznie, különben munkája ezen a téren fabatkát sem ér. A magyar közgazdasági életben is számos példát találunk arra, hogy még a Pénzintézeti Központ igen kiváló revizorai is, akiknek széleskörű a gyakorlatuk, főleg azonban pénzintézetek ellenőrzésében, ha oly feladat elé állíttattak, melynél jelentős iparvállalatok értékcsökkenési tartalékalapjait kellett ellenőrizniök: súlyosan tévedtek. Igen nehéz kérdés már annak a megállapítása is, hogy a meglévő berendezés esetleges utánpótlására szükséges újabb berendezés értékét éppen az utánpótlási ár figyelembevételével miként állapítsuk meg.

Az utolsó kérdés, amelyre még e helyen rá szeretnék mutatni, az *üzem organizációjának* kérdése. A külföldi, a revizorügyről szóló irodalom a revizor feladatává teszi azt is, hogy vizsgálat tárgyává tegye az illető vállalat organizációs berendezését. A jó organizáció sok mindent pótol; pótol sokszor egy kiváló vezérigazgatót, átsegíti a vállalatot a konjunktúra rövid ideig tartó hullám-mélységein és erőt és biztonságot ad a vállalatnak.

A gépgyári vállalatoknál azonban az organizáció súlypontja magára a termelés processzusára esik. Hogy szerveződött meg az egész műhelyi munka, miként történik a nyers anyagnak a raktárakból való kivétele, milyen ennek az útja a tárolási helytől a megmunkálási helyig, milyen ennek a kontrollja, hogy gyüjtik össze és miként vizsgálják át a félkészárut és hogy ismétlődik meg ez a folyamat a készárunál, van-e modern munkaelőkészítési iroda, milyenek a műhelyrajzok, készülnek-e jó darabjegyzékek, feladata magaslatán áll-e a szerkesztési iroda, fennáll-e a kellő összefüggés az üzemi és a kereskedelmi könyvelés között és folytathatnám a kérdéseknek ezt a sorozatát szinte a végtelenségig és ebből az apró, a nem szakértőnek jelentéktelennek tetsző tényezőkből adódik össze az, amit jó, vagy rossz organizációnak nevezünk. Ennek a vizsgálatát szintén csak hosszas, és pedig vezetőállásban eltöltött gyakorlattal rendelkező szakember láthatja el.

A félreértések elkerülése végett azt is hangoztatnom kell, hogy *ezek nem technikai szakkérdések, ezek nem olyan kérdések, amelyeket a tanácsadó mérnöknek kell ellátni,* bár kétségtelen, hogy külföldön, de már nálunk is vannak oly magánmérnökök, akik specializálták hosszas gyakorlat után magukat arra, hogy ilyen kérdésekben tanácsadóként működhessenek. A technikai szakkérdések ott kezdődnek, amidőn a felett kell döntenünk, hogy a telep energiaszolgáltatását gőzgéppel, gőzturbi-

náival, ilyen vagy amolyan elektromos árammal, transzmissziókkal, avagy közvetlen elektromos meghajtással végezzük-e el és hogy több esztergapadot állítsunk-e fel, vagy ahelyett használjunk egy igen költséges amerikai automatát.

Különálló és nagyon érdekes studium az is, hogy *az önköltségekre a vállalat változó foglalkoztatási mérvének mekkora és milyen a befolyása.* Ennek az irodalma szintén egészen a mérnököké.

A felvetett kérdések egyike sem olyan tehát, amelyet egyszerűen kereskedelmi akadémiát vagy a közgazdasági tudományi kart végzett hallgatók néhány évi könyvelői, vagy bárminemű revizor-praxissal elvégezhetnének. Valójában úgy áll a dolog, hogy ha *azt az ideát, amelyet Kuncz dr. és a revizor-ügy más hitvallói felállítottak: maradék nélkül teljesíteni akarnók, akkor egyetemleges zsenikre volna szükségünk, akik pedig nyilvánvalóan nem találhatók, vagy ha vannak, nem fognak revizor-pályára menni.* Ha tehát elfogadjuk azt az álláspontot, hogy a revizori intézményt Magyarországon be kell vezetnünk, akkor a közérdeknek megfelelő helyes megoldást csak úgy találhatunk, ha magát *a revizori működést is a mai modern munkafelosztás elve alapján felosztjuk és specializáljuk.* Kellenek revizorok, akiknek pusztán az a feladatuk, hogy bankok, pénzintézetek és kizárólag kereskedelmi vállalatok üzletmenetét ellenőrizzék, de szükség lesz ezenkívül olyan revizorokra is, akik nagyipari és gépipari vállalatok revizióját képesek ellátni. Meg vagyok győződve arról, hogy az ügyvédek, vagy más jogász-szakemberek hasonló álláspontra helyezkednek és fel tudnak sorakoztatni számos olyan problémát, amelynek a megoldására ismét csak képzett és pedig nagy gyakorlattal rendelkező jogász-szakember vállalkozhatik. Ez a gondolat sem új, mert hiszen a fentebb említett Paul *Gerstner* munkáiban a németországi viszonyokra vonatkozólag hasonló álláspontot foglalt el.

Mindebből az következik, hogy teljesen helytelen az az irányzat, hogy a revizorképzést kizárólag egy helyen, a közgazdaságtudományi kar által fentartott egyetem külön tanfolyama részére tartja fenn; csak helytelen az az irányzat, hogy a revizor kizárólag csak kereskedelmi akadémiát vagy ilyen főiskolát végzett egyén lehet, viszont helyes az, ha a revizorképzés több helyen és pedig ezek között a Műegyetemen is történik, kifejezetten az ipari vállalat revizor-intézménye számára. És szükséges és helyes az, hogy ha a revizorképesítés számára országos bizottság állíttatik fel.

Én még a képesítést is kettéosztanám: legyen külön

iparvállalati és külön kereskedelmi vagy pénzintézeti revizor, mert teljesen kizárt dolog az, hogy a kettőt egy személyben egyesíteni lehessen.

Helytelennek tartom azt is, hogy revizori oklevél kiadható legyen már pusztán 5 esztendei gyakorlat után. Nézetem szerint egy mérnök 35—40 éves kora előtt nem kerülhet abba a helyzetbe, hogy tiszta lelkiismerettel elvállalhassa egy nagyipari vállalat revizióját. A mérnök-revizor számára legalább 6—8 esetleg 10 évi üzemi gyakorlat szükséges és azonfelül még vezető állásban kell neki jó néhány évet eltöltenie s ezen idő alatt meg kell tanulnia a könyvvezetésen kívül mindazokat, amelyek a fentebb elmondottak szerint őt a revizori feladat betöltésére képesíthetik. Csak az ilymódon képzett revizorokkal érhető el azután az a cél, amelyet a részvényjog reformjának tiszteletreméltó harcosai a revizori intézmény bevezetésével a közérdekre való tekintettel maguk elé tűztek.

PÉNZUGYI SZEMLE

Államháztartás és pénzügyi politika

Esztendők óta vált szokássá az, hogy a magyar pénzügyminiszter hónapról-hónapra beszámol a magyar államháztartás helyzetének alakulásáról. Amikor a zárszámadások az utóbbi időben esztendőket késnek, amikor az állami költségvetéstől a tényleges eredmények rendesen jelentékenyen eltérnek, helyes az, hogy havi beszámolókat ad a pénzügyi kormány. Ezek a beszámolók hosszú esztendőkön keresztül hónapról-hónapra állandóan az államháztartási bevételek emelkedéséről, évről-évre hatalmas összegű államháztartási feleslegekről számoltak be.

Körülbelül háromnegyed esztendeje azonban ezek a jelentések tartós deficitről számolnak be. Hónapról-hónapra előirányoz a pénzügyminiszter havi számadása néhány milliónyi hiányt és ez az előirányzott hiány tényleg mindenkor be is következik, gyakran valamivel több is a deficit, mint amennyit a pénzügyminiszter előre láthatott. A legutóbbi pénzügyminiszteri jelentés már arról számol be, hogy az 1929—30. költségvetési év első nyolc hónapjában kereken 37 millió pengő a deficit, a kilencedik hónapra kereken 10 millió pengőt irányoz